

Key words: training, readiness for the formation of labor competencies, primary school pupils, primary school teachers, educational inclusion, inclusive study.

DOI 10.31392/NPU-nc.series19.2020.41.11

УДК 376.016-056.263-056.313

О.П.Круглик

o.kruhlyk@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-9632-6579>

О.С.Михайленко

ksyuffff@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-3287-9529>

ВИВЧЕННЯ УЧНЯМИ З ПОРУШЕННЯМИ СЛУХУ ТА ІНТЕЛЕКТУ МІФІВ ТА ЛЕГЕНД ЗА ДОПОМОГОЮ АЛЬТЕРНАТИВНИХ МЕТОДІВ

У статті розглянуто особливості вивчення міфів та легенд на уроках української літератури за допомогою альтернативних методів вивчення, висвітлено аналіз філософських, літературознавчих та методичних робіт з метою уточнення теоретичних підходів до проблеми дослідження. Проаналізовано сучасні підручники та моделі майбутніх програм щодо вивчення міфів та легенд в 5-6 класах відповідно до завдань Нової української школи. Піднято проблему розуміння міфів та легенд учнями з порушеннями слуху та інтелекту через формування літературних компетентностей.

Зазначено, що сновну роль у формуванні літературної компетентності відіграють уроки української літератури. Завданнями уроків є виховання інтересу самостійного читання творів; формування інформаційної компетентності (уміння сприймати і розуміти зміст тексту); розуміння інформації; формування комунікативної компетентності, що є особливо важливим для учнів з порушенням слуху.

Досліджено, що учні з порушеннями слуху та інтелекту мають специфічні особливості у розумінні переносних значень вжитих в міфах та легендах, не вміють їх правильно інтерпретувати та розрізнити фантастичні події від реальних. Із класу в клас виявляються нові труднощі в осмисленні та відтворенні прочитаного. Автори зазначають, що порушення мовленнєвого розвитку дітей, що тісно пов'язані з наслідками втрати слуху, зумовлюють розв'язання першочергових педагогічних завдань, спрямованих на подолання труднощів у правильному розумінні інформації. Ознайомлення учнів з різними малими літературними формами сприятиме глибшому усвідомленню змісту і образів творів, вихованню почуття справедливості, доброти, любові до рідного краю, розвитку мовного чуття, збагаченню словника влучними висловами.

Важливого значення набуває застосування спеціальних інноваційних сурдопедагогічних технологій. Необхідно вводити методи альтернативного навчання: картки пекс, геймеризацію, візуалізацію, створення коміксу на доступному для учнів матеріалі.

Ключові слова: розуміння, учні з порушеннями слуху та інтелекту, літературні компетентності, методи альтернативного вивчення.

Постановка проблеми. Метою вивчення української літератури в 5-6 класах є формування компетентних учнів-читачів, які соціокультурно приєднуються до вивчення класичної та сучасної української літератури; розвиток художнього сприйняття навколишнього світу, осмислення конкретно-історичного значення зображеного письменником. Розширення культурно-пізнавальних власних інтересів; збагачення емоційно-чуттєвого соціального досвіду та художньо-естетичних смаків сприяє всебічному розвитку дитини і творчій її самореалізації в сучасному світі. Необхідно сформувати гуманістичний світогляд, щоб стати свідомим громадянином, що усвідомлює національні і загальнолюдські цінності.

Відповідно до нових модельних програм, за якими починають навчатися школярі з 2022 - 2023 н.р. навчальний матеріал у 5 класі з предмету «Література» згруповано в таких тематичних розділах: «Вступ», «Малі жанри фольклору та літератури (прислів'я, приказки, загадки)», «Народні та літературні казки», «Минуле українського народу: легенди, перекази, літописні оповіді», «Україна і я»; «Рідна природа», «Світ дитинства», «У пошуках пригод і чудес», «Література рідного краю», «Найцікавіше з

літературних новинок», «Узагальнення та систематизація вивченого».

У 6 класі, під час вивчення української літератури виокремлено такі тематичні розділи: «Вступ», «Міфи прадавньої України», «Народні пісні. Календарно-обрядові пісні», «Мудрість байки», «Ліричні послання Україні», «Різдвяні дива», «Романтика пригод і фантастики», «Поетичне бачення світу», «Дитинство видатних українців», «Гумор і сатира», «Література рідного краю», «Найцікавіше з літературних новинок», «Узагальнення та систематизація вивченого».

У рубриці «Пропонований зміст навчального предмета» презентовано різножанрові твори класичної, нової та новітньої української літератури, що відповідають віковим характеристикам та особливостям художнього сприймання молодших підлітків.

Таким чином, актуальність дослідження визначається теоретико-практичною важливістю проблеми та її недостатньою розробленістю в методичній науці. Питання вивчення міфів та легенд учнями з порушеннями слуху та інтелекту відповідно до нових навчальних програм 2021 року з літератури будуть розглядатися вперше. Бажання зробити посильний внесок у вирішення цієї проблеми зумовило мету написання даної статті.

Аналіз досліджень і публікацій засвідчує, що у вітчизняному літературознавстві останнього десятиліття визначальним було дослідження проблеми художньої трансформації міфологічних мотивів, образів, сюжетів – міфопоетичної сфери, оскільки кожен народ має свою власну міфологію і демонологію, які живуть у пам'яті поколінь (Н.Логвіненко, 2015).

До малих літературних форм належать: малі фольклорні жанри (загадки, прислів'я, приказки, чистомовки, скоромовки, народні прикмети), казки, оповідання, вірші, пісні, а також міфи та легенди, мова про яких йде у даній статті. Міфи і легенди оточують всюди: ми зустрічаємо їх відгомони або прямі цитати в кіно, в літературі, в образотворчому мистецтві, в театрі і навіть у рекламі. Без знання міфів неможливо уявити освічену людину. Міф – цвірування давніх людей, їх поетичні уявлення й розповіді про утворення Світу та всього живого в ньому, а легенда – розповідь про героїчні, благородні, визначні вчинки героїв, історичних постатей тощо.

Міфи та легенди, як перше явище культурної історії людства, відкривають курс літератури в 5 класі й дають можливість закласти основи вивчення теорії літератури в подальшому.

Специфіка міфу представлена в літературознавчих і філософських працях як вітчизняних дослідників, так і зарубіжних: Ф.Буслаєва, О.Потебні, О.Лосєва, С.Телегіна, Є.Мелетинського, Е.Тайлора, Е.Дюркгейма та ін. В цих роботах розглядаються особливості міфологічного мислення, досліджується міф у зв'язку з питаннями поетики, національної свідомості, філософії, розрізнення міфології і релігії, міфу і художньої літератури. Розроблені літературознавством наукові основи вивчення міфів ще недостатньо цілеспрямовано реалізуються в практиці сучасного викладання літератури.

Міфологія як сукупність оповідей однієї культурно-історичної традиції, як особлива форма світосприймання, як наукова дисципліна про міфи й міфологічні системи, на думку Н.Логвіненко (2015) була у колі дослідницьких інтересів сучасних учених та науковців М. Дмитренка, В. Завадської, Г. Лозко, Я. Музиченка, С. Плачинди, Є.Подольської, В.Скляренка, В.Сядро, О.Таланчук, О.Шалактаін.

Вивченню міфів, як джерельної бази сучасного українського фентезі, у процесі освоєння літератури при свячені праці Н.Логвіненко (2015).

Вивченням та інтерпретацією текстів міфів та казок, як описує А.Букреєва (2018) з точки зору герменевтичного підходу до аналізу сенсхудожніх образів, присвячені праці зарубіжних науковців та філософів В.Дільтея, Е.Гуссерля, Г.-Г.Гадамера, Е.Тісельтона, Дж.Фрезера, К.Леві-Стросса, М. Гайдеггера, Р. Бульмана, О.Лосєва, А.Букреєвої.

Значний фундаментальний внесок в розуміння нами, українцями, національної ідентичності, наших міфологічних образів, архетипів, вивчення фольклору Західної України, його аналіз, переосмислення, інтерпретацію здійснила сучасна українська науковиця Оксана Михайлівна Тиховська (О.Тиховська, 2021). Образи досліджені нею стають, стають сучасними, оживають, є цікавими для дітей і завдяки чому мотивують учнів середніх класів до вивчення малих літературних форм, викликають гордість за наявність в нашій фольклористиці таких творів. Монографія Оксани Тиховської стала вагомим внеском як в сучасне літературознавство (М.Демедюк, 2021).

Цікавим та корисним для розвитку читацьких інтересів дітей, розширення їх кола читання та розуміння прочитаного є проект українських сучасних письменників «Живі письменники. Батькам» 2020

року, в якому подано багато нових ідей для ігор, запитання, обговорення, окремі книжки мають QR-коди - відсканувавши їх діти можуть знайти додаткову інформацію, сучасну анімацію що є важливим для розвитку розуміння учнями з порушеннями слуху та інтелекту (ГО «Смарт Освіта», 2020).

Знання специфічних особливостей міфу, основних міфологічних сюжетів і персонажів стає опорою для вивчення фольклору та деяких творів художньої літератури. Учні з порушеннями слуху та інтелекту мають певні специфічні особливості у розумінні переносних значень вжитих в міфах та легендах, не вміють їх правильно інтерпретувати та розрізнати фантастичні події від реальних. Із класу в клас виявляються нові труднощі в осмисленні та відтворенні прочитаного. За даними О.Круглик, К.Луцько (О.Круглик, К.Луцько, 2021) порушення мовленнєвого розвитку дітей, що тісно пов'язані з наслідками втрати слуху, зумовлюють розв'язання першочергових педагогічних завдань, спрямованих на подолання труднощів у правильному розумінні інформації.

Аналіз науково-методичної літератури засвідчив увагу вчених до різних аспектів опрацювання легенди, міфу: сприймання художніх творів, зокрема міфу, легенди, Л. С. Виготським, Б. С. Мейлахом, П. Я. Якобсоном. Дослідженню розуміння міфів чуючими учнями 5-9 класів присвячена наукова робота Вдовіної О.О. (Вдовіна О.О., 2003).

Дослідженнями вчених минулого століття (В.Болдирєва, Л.Головчиц, Е.Пуштин, М.Нікітіна, Л.Лебедева) та сучасності (Л.Малина, О.Круглик, К.Луцько, 2021) встановлено, що слабчучі випускники, що вступають у самостійне життя, мають недостатній літературний та естетичний розвиток. Вони відчують значні труднощі у розумінні сенсу прочитаного твору, естетичному його сприйнятті, вмінні працювати з художнім текстом, емоційно реагувати на прочитане.

Мета статті полягає у вивченні теоретичного доробку науковців відповідно до теми дослідження, визначенні ефективних методів, прийомів, видів роботи під час вивчення міфів та легенд, шляхів формування літературної компетентності учнів 5-7 класів навчальних закладів для осіб з порушеннями слуху на уроках української літератури, теоретичному обґрунтуванні, розробці та експериментальній перевірці методичної системи вивчення міфів та легенд в 5 - 7 - класах з урахуванням їх специфіки та особливостей сприйняття учнями з порушеннями слуху та комбінованими порушеннями слуху та інтелекту.

У відповідності з поставленими завданнями в дослідженні використовувалися методи такі, як метод теоретичного дослідження філософських, літературознавчих праць за темою дисертації, метод аналізу шкільних програм і підручників з метою визначення місця теми «Міфи народів світу» в курсі літератури.

Виклад матеріалу дослідження. Літературна компетентність полягає у формуванні усвідомлення сутності літератури як мистецтва слова, її місця в системі інших видів мистецтва; знання літературних творів, основних фактів життя і творчості видатних письменників; засвоєння основних літературознавчих термінів; визначення жанрових і стильових особливостей художніх творів; формування читацького досвіду, творчих здібностей до створення усних і письмових робіт різних жанрів, уміння орієнтуватись у світі художньої літератури і культури.

Основну роль у формуванні літературної компетентності відіграють уроки української літератури. Завданнями уроків є виховання інтересу самостійного читання творів; формування інформаційної компетентності (уміння сприймати і розуміти зміст тексту); розуміння інформації; формування комунікативної компетентності, що є особливо важливим для учнів з порушенням слуху (намагатися дотримуватися правильної вимови, адекватного вживання слів під час аналізу твору та діалогічного мовлення на уроці). Загалом, п'ятикласники на уроках української літератури засвоюють слов'янську міфологію, народні перекази та легенди; інші жанри фольклору, серед яких основне місце займає казка; ознайомлюються з історичним минулим свого народу, долучаючись до традиційних цінностей, норм і звичаїв національної культури. Учні 5-го класу вже мають певний читацький досвід, оскільки вони читали й обговорювали фольклорні твори в початковій школі. До основних методів, прийомів і видів робіт, які сприятимуть формуванню літературної компетентності на уроках української літератури, належать такі: засвоєння змісту міфів і легенд, народних і літературних казок, розуміння дотепності та мудрості загадок, прислів'їв і приказок; робота над технікою читання та його виразністю; колективна бесіда; складання плану й анотації; написання відгуку про міф, легенду, народну казку тощо; переказування міфу, легенди, казки, окремих їх епізодів; формулювання запитань за змістом міфу,

легенди, казки та доказового героя; усні й письмові відповіді на запитання; робота з ілюстраціями і бесіда за їх змістом; аналіз мови фольклорних творів, творчі вправи (підбір епітетів, метафор, порівнянь), добір заголовків до частин твору; складання діалогів казкових героїв із використанням нових слів та ін.

Проаналізувавши підручники 5-7 класів з української літератури і читання, можна побачити, що найчастіше зустрічаються малі літературні форми. Метою їх вивчення є формування у дітей з особливими освітніми потребами елементарних уявлень про фольклор, як особливу форму народного мистецтва, систематизувати і розширити знання і враження від прочитаних творів. Ознайомлення учнів з різними малими літературними формами сприятиме глибшому усвідомленню змісту і образів творів, вихованню почуття справедливості, доброти, любові до рідного краю, розвитку мовного чуття, збагаченню словника влучними висловами.

Розподіл малих літературних форм за роками навчання наведено у рис. 1.

№	Підручник	Міфи, легенди	Прислів'я	Загадки	Скоромовки	Казки	Вірші	Оповідання	Пісні	Повість	Гуморески	Інші твори	К-сть творівсього
1.	Малина Л.О., Штойко Н.П. Українська літ.: Підручник для 5кл. спец. загальноосв. шк. для дітей зі зниженим слухом. – К.:Богдана, 2004.	19	122	68	14	28	54	14	-	-	-	6	325
2.	Мовчан Р.В. Українська література: Підруч. Для 5кл загальноосв. навч. закл. – К.: Генеза, 2005.	10	71	52	-	10	30	9	1	-	-	1	184
3.	Авраменко О.М. Українська література: підруч. для 5кл. загальноосвітн. навч. закл. – К.: Грамота, 2013.	7	77	44	-	8	20	2	-	2	-	5	165
4.	Авраменко О.М. Українська література: підруч. для 6кл. загальноосвітн. навч. закл. – К.: Грамота, 2014.	1	-	-	-	2	12	1	22	4	8	4	54
5.	Міщенко О.І. Українська література: підруч. для 7кл. загальноосвітн. навч. закл. – К.: Генеза, 2016.	-	-	-	-	2	31	2	7	5	-	1	48

Рис.1.Аналіз підручників з читання та української літератури для 5-7 класів спеціальних шкіл для дітей з порушеннями слуху

Учні з порушеннями слуху та інтелекту знайомляться з таким народними жанрами як легенда, міфз четвертого класу. Ці твори досить складні для дитячого розуміння: вони насичені фантастичними

елементами, що зближує їх з казкою, але фантастика в них поєднується з реальністю. Міфи і легенди знайомлять дитину з історією власного народу і народів світу, розвивають мислення, творчу уяву.

Нагадаємо, що за чинними програмами з української літератури міфологія українців («Прозоряний Віз», «Чому пещиве коло людини», «Берегиня», «Дажбог», «Неопалима купина», «Як виникли Карпати», «Чому в морі є перли і мушлі», «Білгородський кисіль», «Ой, Морозе-Морозенку», «Прийом у запорожців») вивчалися і вивчаються у 5 класі. За ними учні мають дізнатися про «первісні уявлення про всесвіт і людину, реальні та фантастичні елементи людської поведінки; добро і зло, їх роль у житті»; повинні «уміти розповідати про виникнення міфів, легенд і переказів; переказувати міфи і легенди, тлумачити їх зміст»

У 6 класі відповідно до програмового матеріалу із зарубіжної літератури учні вивчають: «Міфи народів світу. Поняття про міф». «Основні тематичні групи міфів», «Грецькі міфи», «Міф про Прометея», «Міфи про Геракла», «Дедал та Ікар», «Нарцис. Пігмаліон і Галатея», «Орфей і Еврідіка», «Деметра і Персефона», «Індійські міфи» (2-3 за вибором вчителя) та «Єгипетські міфи» (1-2 за вибором вчителя).

Методика опрацювання змісту міфів, як правило, передбачає: короткі історичні відомості про народи, які створили міф; ознайомлення зі змістом міфу; відтворення його сюжету, словникова робота, порівняння близьких сюжетів, вчинків персонажів різних міфів; пошук і запам'ятовування усталених виразів, міфологічних образів.

Легенди записані у багатьох збірниках народної творчості, використовуються письменниками, художниками, кіномитцями. Значна частина сюжетів легенд походить від давніх міфологічних вірувань і уявлень. Це можуть бути легенди про перетворення людини на різні предмети чи тварини, про переселення душ у тварини і рослини. І сьогодні люди продовжують створювати нові легенди, з яких найвідоміші численні розповіді про літальні тарілки, випадки із людьми, які важко пояснити науково.

Структура уроків читання легенд і міфів така, як і казок. Учитель близько до тексту розказує або читає легенду чи міф. Після ознайомлення з текстом і тлумаченням слів та висловів застосовується вибіркове читання, відповіді на запитання, складання плану, різноманітні форми переказування. Зміст, мета й завдання кожного з цих етапів залежить від тексту.

Головна увага має бути зосереджена на тому, щоб учні з порушеннями слуху намагалися розуміти текст легенди, чітко уявляли послідовність розгортання подій і мотиви поведінки персонажів. Із відповідями на запитання до тексту вчитель літератури визначає, чи запам'ятали діти сюжет твору і зображених подій. Основною вимогою, якої ми повинні дотримуватися, працюючи над легендою чи переказом, є домогтися усвідомлення змісту учнями з особливими освітніми потребами, отримані відомості з легенд учні зможуть використовувати на інших уроках. Під час ознайомлення учнів з легендою слід проводити ретельну словникову роботу перед читанням і під час читання легенди. Також вчителю пропонується зробити структурний аналіз прочитаного. Такі методи роботи над легендою дають змогу учням зрозуміти її суть і визначити, яке саме виховне значення цих легенд.

Сприймання фольклору на уроках української літератури – це інтелектуальний і емоційний процес, у ході якого відбувається розуміння учнями середніх класів інформативної основи тексту, розвиваються вміння визначати його жанрові ознаки, оцінювати текст з аргументацією власної думки, використовувати здобуті знання у нових навчальних ситуаціях. Тому вчителю слід ретельно продумувати систему запитань і завдань, які сприятимуть активізації навчальної діяльності учнів з порушеннями слуху та інтелекту.

Обов'язковим елементом уроку є словникова робота, що передбачає уточнення й збагачення учнівського словника у формі пояснення й усвідомлення нових слів і словосполучень за допомогою прийому синонімічної заміни. Під час вивчення міфу, народної казки, загадки, прислів'я та приказки збагачується словник учнів образними висловами, адже фольклорні твори дають уявлення передусім про традиції та обряди українського народу. Окрім того, їх зміст виховує культуру спілкування, спонукає висловлювати власну думку щодо прочитаного (В.Братко, 2013).

Особливе значення для розвитку учнів набуває свідоме читання, що зумовлено розумінням школярами змісту тексту, що читається, його ідейного спрямування, образів персонажів і ролі художніх засобів. У свою чергу це залежить від наявності у школярів необхідного життєвого досвіду, від

розуміння лексичного значення слів, від їх сполучення у структурі речення та від низки методичних умов (Г.Волошина, 2011).

Основним на шляху до розвитку навички свідомого читання є розуміння дитиною значення тих слів, які є в даному тексті. У шкільній практиці використовуються різноманітні прийоми знайомства з новими словами та їх значенням: виявлення значення шляхом показу картинки, предмета чи навіть дії; уточнення значення за тлумачним словником; добір синонімів і антонімів; словотворчий аналіз; етимологічний аналіз; введення невідомого слова у словосполучення чи речення; переклад (Г. Волошина, 2011).

Учні з порушеннями слуху 5-6 класів здатні осмислювати прочитані тексти на більш високому рівні, після застосування спеціальних сурдопедагогічних технологій. Для підвищення рівня розуміння переносних значень малих літературних форм учнями з порушеннями слуху та інтелекту необхідно вводити методи альтернативної комунікації, наприклад, картки пекс, використовуватися методами геймерізації, візуалізації створювати комікси на доступному для них матеріалі.

Прогрес не стоїть на місці і великого значення для можливостей формування розуміння переносних значень в малих літературних формах учнями з порушеннями слуху та інтелекту набуває візуалізація твору на екрані.

Так, учні середніх та старших класів, взаємодіючи з гаджетами, оберуть замість книги відео. Ми можемо використати інтереси учнів для розвитку розуміння школярами літературних творів, переглянувши разом екранізований фільм, уривок, документальне відео. Для розвитку слухового сприймання на уроках літератури ми можемо надати дітям уривок аудіокниги, дати завдання знайти його у підручнику. До кожної легенди або міфу можна підібрати пісню чивідеофайл і попросити порівняти.

Для покращення сприймання та мотивації учнів до читання підійде сучасна анімація. Для проведення словникової роботи учитель може використовувати сучасні онлайн додатки та електронні словники. Можна підібрати візуальні електронні словники. Якщо учень має труднощі з перекодуванням тексту чи слова, то ми можемо використовувати електронні жестівники он-лайн, наприклад, застосунок: Spread the sign. Для кращого розуміння та уточнення написання слів, під час перегляду навчального відео або екранізації можна використовувати субтитрування, як правило, учні 5-6 класів вже добре проінформовані і вільно використовують ці можливості та додатки у навчанні.

Хороші результати підвищення рівня розуміння прочитаних міфів та легенд учнями з порушеннями слуху та інтелекту має застосування елементів "гейм-дизайну" після вивчення художнього твору. Можна використовувати вже наявні ігри чи залучати учнів до створення власних ігор за мотивами прочитаних творів.

Отже, в даній статті ми здійснили пошукове дослідження, проаналізували наявні модельні програми та підручники з української літератури з метою вивчення теми особливостей розуміння фольклору учнями з порушеннями слуху та інтелекту.

Висновки, перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження. Розуміння літературних творів учнями з порушеннями слуху та інтелекту формується на основі загальних закономірностей сприймання художніх творів, але в силу обмеженого мовленнєвого розвитку та інтелектуальних порушень спостерігається відставання в розумінні не тільки фактичного матеріалу, але й його переносного значення у прочитаних текстах. У подальшому це виявилось у неможливості виразити власну думку про прочитане.

Особливості сприймання школярами з порушеннями слуху та інтелекту художніх творів зумовлена багатьма факторами, основним з яких є мовленнєвий недорозвиток, пов'язаний з різними порушеннями слуху та ураженням центральної нервової системи. Але труднощі мовленнєвого плану - не єдина причина недостатнього розуміння літературних творів: мовленнєвий недорозвиток побічно впливає на емоційно-вольову сферу школярів, на їх інтереси, кругозір, життєвий досвід.

Емоційна нерозвиненість учнів, їх естетична неграмотність в поєднанні з обмеженим життєвим досвідом, малою начитаністю і відсутністю умінь працювати з текстом твору – ось та сукупність факторів, що знижує якість вивчення учнями художньої літератури.

В подальшому плануємо продовжити роботу над вивченням розуміння переносних значень

малих літературних форм на уроках української літератури в спеціальній школі для дітей з порушеннями слуху, розглянути особливості роботи над загадками, прислів'ями, приказками та розробити прийоми для підвищення рівня розуміння зазначених творів учнями з порушеннями слуху та інтелекту.

Список використаних джерел

1. **Авраменко О.М.** (2013). Українська література: підруч. для 5кл. загальноосвітн. навч. закл. Київ: Грамота.
2. **Братко В.** (2013). Фольклор як засіб реалізації культурологічного аспекту на уроках української літератури (5 кл.). *Рідне слово в етнокультурному вимірі*. С. 458-463. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsev_2013_2013_57.
3. **Вдовина О.О.** (2003). Изучение мифов народов мира. *Автореферат диссертации*. Режим доступа: <https://autoref-izuchenie-mifov-narodov-mira-na-urokakh-literatury-v-5-9-klassakh.pdf>
4. **Волошина Г.П.** (2011). Особливості уроків читання та літературознавча пропедевтика у початковій школі. Посібник для студентів та учителів початкових класів. Режим доступу: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/325/1/Osoblyvosti_urokiv_chytannia.pdf
5. **Демедюк М.** (2021). Розкодовуючи магію Закарпаття. - *Народознавчі зошити*. № 3. С. (159).
6. **Круглик О.П.** (2007). Педагогічні умови розуміння художніх оповідань учнями з вадами слуху // *Дефектологія*. №2. С. 52-56.
7. **Логвіненко Н. М.** (2015). Трансформація міфологічно-фольклорних традицій у творах сучасного українського фентезі. Наталія Логвіненко. *Слов'янська фантастика. Збірник наукових праць. Київ : Освіта України*. С.134-143.
8. **Логвіненко Н.М.** (2015). Вивчення української міфології в школі: методична спадщина Н.Й.Волошиної.
9. **Луцько К.В., Круглик О.П.** (2020). Літературне читання: Підручник для осіб з особливими освітніми потребами. 3 клас. Чернівці: Букрек.
10. **Модельна навчальна програма «Українська література. 5-6 класи»** для закладів загальної середньої освіти. Яценко Т.О., Качак Т.Б., Кизилова В.В., Овдійчук Л.М., Слижук О.А., Макаренко В.М., Тригуб І.А. (2021).
11. **Посібник. "Живі письменники батькам", 2020.** // Режим доступу: <https://nus.org.ua/posibnyk-zhyvi-pysmennyky-batkam/>.
12. **Тиховська О. М.** (2021). Магія та міфологія в українському фольклорі Закарпаття: етнопсихологічний аспект [Текст]: монографія / Оксана Тиховська. Ужгород: РІК-У.
13. **Тиховська Оксана Михайлівна.** (2021). Міфологічні образи та магічні ритуали в українському фольклорі Закарпаття: етнопсихологічний. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук. Львів.

References

1. **Avramenko O.M.** *Ukrainska literatura: pidruch. dlia 5kl. zahalnoosvitn. navch. zakl.* – K.: Hramota, 2013.
2. **Bratko V.** (2013). Folklor yak zasib realizatsii kulturolohichnoho aspektu na urokakh ukrainskoi literatury (5 kl.). *Ridne slovo v etnokulturnomuvymiri*. S. 458-463. Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsev_2013_2013_57.
3. **Vdovyna O.O.** (2003). *Yzuchenye myfov narodov myra. Avtoreferat dyssertatsyy*. Rezhym dostupu: <https://autoref-izuchenie-mifov-narodov-mira-na-urokakh-literatury-v-5-9-klassakh.pdf>
4. **Voloshyna H.P.** (2011). *Osoblyvosti urokiv chytannia ta literaturyznavcha propedevtyka u pochatkovii shkoli. Posibnyk dlia studentiv ta uchyteliv pochatkovykh klasiv*. Rezhym dostupu: [https://dspace.udpu.edu.ua/ Osoblyvosti_urokiv_chytannia.pdf](https://dspace.udpu.edu.ua/Osoblyvosti_urokiv_chytannia.pdf)
5. **Demediuk M.** (2021). *Rozkodovuiuchy mahiiu Zakarpattia. - Narodoznavchizoshyty*. № 3. S. (159), 2021. Rezhym dostupu: http://nz.lviv.ua/archiv/2021pdf?fbclid=IwAR1CFrDbMA_7MgwQrM5mNUdJBqbnu8ZUSa5Wi-hKpED5Y0Q4W5F9iJKQW06.
6. **Kruhlyk O.P.** (2007). *Pedahohichni umovy rozuminniakhudozhnikhopovidanuchniamy z vadamyslukhu // Defektolohiia*. №2. S. 52-56.
7. **Lohvinenko N. M.** (2015). *Transformatsiia mifolohichno-folklornykh tradytsii u tvorakh suchasnoho ukrainskoho fentezi. Nataliia Lohvinenko. Slovianska fantastyka. Zbirnyk naukovykh prats. Kyiv : Osvita Ukrainy*. S. 134-143.
8. **Lohvinenko N.M.** (2015). *Vyvchennia ukrainskoi mifolohii v shkoli: metodychna spadshchyna N.I.Voloshynoi*.
9. **Lutsko K.V., Kruhlyk O.P.** (2020). *Literaturne chytannia: Pidruchnyk dlia osib z osoblyvymy osvitnimy potrebamy. 3 klas. Chernivtsi: Bukrek*.
10. **Modelna navchalna prohrama «Ukrainska literatura. 5-6 klasy»** dlia zakladiv zahalnoi serednoi osvity. *Yatsenko T.O., Kachak T.B., Kyzylova V.V., Ovdiihuk L.M., Slyzhuk O.A., Makarenko V.M., Tryhub I.A.* (2021).
11. **Posibnyk. "Zhyvi pysmennyky batkam", 2020.** Rezhym dostupu: <https://nus.org.ua/posibnyk-zhyvi-pysmennyky-batkam/>.
12. **Tykhovska O. M.** (2021). *Mahiiia ta mifolohiia v ukrainskomu folklori Zakarpattia: etnopsykholohichniy aspekt [Tekst]: monohrafiia / Oksana Tykhovska*. Uzhhorod: RIK-U.
13. **Tykhovska Oksana Mykhailivna.** (2021).

Mifolohichni obrazy ta mahichni rytualy v ukrainskomu folklori Zakarpattia: etnopsykholohichni. Avtoreferat dysertatsii na zdobuttia naukovooho stupenia doktora filolohichnyk hnauk. Lviv.

Михайленко О.С. Изучение мифов и легенд детьми с нарушением слуха и интеллекта с помощью альтернативных методов

В статье рассмотрены особенности изучения мифов и легенд на уроках украинской литературы с помощью альтернативных методов изучения, осуществлен анализ философских, литературоведческих и методических работ с целью уточнения теоретических подходов к проблеме исследования.

Отмечено, что основную роль в формировании литературной компетентности играют уроки украинской литературы. Задачами уроков является воспитание энтузиазма самостоятельного чтения произведений; формирование информационной компетентности (умение воспринимать и понимать содержание текста); понимание информации; формирование коммуникативной компетентности, что особенно важно для учащихся с нарушением слуха. Исследовано, что учащиеся с нарушениями слуха и интеллекта имеют специфические особенности в понимании переносных значений употребляемых в мифах и легендах, не умеют их правильно интерпретировать и различать фантастические события от реальных. Из класса в класс выявляются новые трудности в осмыслении и воспроизведении прочитанного. Авторы отмечают, что нарушение речевого развития детей, тесно связанных с последствиями потери слуха, обуславливают решение первоочередных педагогических задач, направленных на преодоление трудностей в правильном понимании информации.

Проанализированы современные учебники и модели будущих программ по изучению мифов и легенд в 5-6 классах в соответствии с задачами Новой украинской школы. Важное значение приобретает применение специальных сурдопедагогических технологий. Необходимо вводить методы альтернативного обучения: карточки ресс, геймеризацию, визуализацию, создание комикса на доступном для учащихся материале.

Ключевые слова: понимание, ученики с нарушениями слуха и интеллекта, литературные компетентности, методы альтернативного изучения.

Mykhailenko O. Studying myths and legends by children with hearing and intelligence with the use of alternative methods

The article considers the peculiarities of studying myths and legends in the lessons of Ukrainian literature with the help of alternative methods of study, covers the analysis of philosophical, literary and methodological works in order to clarify the theoretical approaches to the research problem. Modern textbooks and models of future programs for studying myths and legends in grades 5-6 in accordance with the objectives of the New Ukrainian School are analyzed. The problem of understanding myths and legends by students with hearing and intellectual disabilities through the formation of literary competencies is raised.

It is noted that the main role in the formation of literary competence is played by the lessons of Ukrainian literature. The objectives of the lessons are to foster enthusiasm for independent reading of works; the formation of information competence (the ability to perceive and understand the content of the text); understanding information; the formation of communicative competence, which is especially important for students with hearing impairments.

It was investigated that students with hearing and intellectual impairments have specific features in understanding figurative meanings used in myths and legends, do not know how to correctly interpret them and distinguish between fantastic events from real ones. From class to class, new difficulties in comprehension and reproduction of the read are revealed. The authors note that impaired speech development in children, closely associated with the consequences of hearing loss, determine the solution of priority pedagogical tasks aimed at overcoming difficulties in the correct understanding of information.

In the future we plan to continue work on studying the understanding of figurative meanings of small literary forms in lessons of Ukrainian literature in a special school for children with hearing impairments, consider features of work on riddles, proverbs, sayings and develop techniques to improve comprehension of these works by students with hearing impairments. and intelligence.

Keywords: students with combined hearing and intelligence impairments, understanding, literary competencies, methods of alternative learning